

Chương trình Sáng tạo Xã hội khu vực Đông Nam Á

Câu chuyện điển hình: Công dân tích cực vì một thế giới không rác thải

Tháng 4 năm 2021

Học sinh có phải là lời giải đáp cho một thế giới không rác thải?

Chương trình hợp tác giữa Coca-Cola và Hội đồng Anh tại Việt Nam đã tạo động lực cho hàng nghìn học sinh, gia đình và các thành viên trong cộng đồng cùng nhau giải quyết vấn đề rác thải nhựa ngày càng gia tăng. Dự án do Vương quốc Anh dẫn dắt đã truyền cảm hứng cho những thay đổi lâu dài trong hệ thống giáo dục của một địa phương.

Tám học sinh trường trung học phổ thông thành phố Sa Đéc, tỉnh Đồng Tháp, thành lập Nhóm môi trường để giải quyết vấn đề rác thải nhựa

Việt Nam thải ra khoảng 13 triệu tấn rác thải sinh hoạt mỗi năm và là một trong năm quốc gia xả rác thải nhựa ra đại dương nhiều nhất trên thế giới. Theo kết quả Nghiên cứu của [Báo cáo Thị trường quản lý rác thải Việt Nam \(2020-2025\)](#), nếu rác thải không bị đổ ra đại dương, khoảng 85% rác thải sẽ chôn ở bãi chôn lấp mà không được xử lý.

Ô nhiễm môi trường là một vấn đề nghiêm trọng ở Việt Nam mà không chỉ dựa vào một tổ chức hay một cơ quan nào giải quyết được. Thay vào đó, nó đòi hỏi một nỗ lực hợp tác giữa chính phủ, chính quyền địa phương, các tổ chức, trường học và mọi người dân.

Thu hút sự tham gia của người dân vào sứ mệnh ngăn chặn khủng hoảng môi trường không phải là không thể. Hội đồng Anh đã chọn bắt đầu hành trình này từ giáo dục. Năm 2018, Hội đồng Anh đã bắt tay vào một dự án đầy tham vọng kéo dài 3 năm với Coca-Cola Việt Nam, nhằm mục đích thay đổi hành vi và thái độ đã ăn sâu bén rễ của người dân về rác thải và tái chế.

Gám Trần, Quản lý Cấp cao Chương trình Giáo dục và Xã hội của Hội đồng Anh tại Việt Nam cho biết: “Dự án không chỉ hướng tới việc nâng cao nhận thức của người dân trong cộng đồng mà còn giúp các em học sinh tác động đến cha mẹ để thay đổi hành vi của họ với rác thải nhựa.”

Việt Nam phải đối mặt với một cuộc khủng hoảng môi trường ở cấp độ quốc gia, trong khi mỗi cộng đồng đều có sự khác biệt và có những cách tiếp cận khác nhau đối với các vấn đề cụ thể về môi trường. Đó là lý do tại sao Hội đồng Anh quyết định sử dụng cách tiếp cận Công dân tích cực, một hành trình hoàn hảo, theo đó những người bị ảnh hưởng trực tiếp bởi các vấn đề được trao quyền để trở thành người tạo ra thay đổi tích cực thông qua việc tìm hiểu về bản thân, điểm mạnh và điểm yếu của họ, trước khi đưa ra các giải pháp mà họ cảm thấy sẽ hiệu quả cho chính cộng đồng của mình.

Đa dạng sinh học đang bị đe dọa

Dự án ‘Công dân tích cực vì thế giới không rác thải’ đã diễn ra tại các địa bàn thuộc Hà Nội, Thừa Thiên Huế, Thành phố Hồ Chí Minh và Đồng bằng sông Cửu Long. Dự án tập trung hoạt động xung quanh các Trung tâm hỗ trợ cộng đồng (EKOCENTER) do Coca-Cola thành lập. EKOCENTER là một trung tâm cộng đồng do các nữ doanh nhân địa phương điều hành và cung cấp nước sạch, năng lượng mặt trời, truy cập internet và nhiều loại hình khác cho người dân. Gắn kết chặt chẽ với những ưu tiên phát triển bền vững của Coca-Cola như phúc lợi xã hội, trao quyền cho phụ nữ, quản lý nguồn nước và quản lý rác thải, EKOCENTER được hình thành tại các cộng đồng không được tiếp cận với các tiện ích cơ bản. Đây là một ki-ốt được thiết kế theo mô hình ‘cộng đồng mở’ (off-the-grid) để trở thành một trung tâm của các hoạt động cộng đồng.

Một trong những địa bàn tham gia dự án là tỉnh Đồng Tháp, có dải đồng thực vật rất phong phú và đặc biệt được biết đến với những cánh đồng lúa và sen hồng bắt tận.

Trần Anh Tường, giáo viên tiếng Anh trường THPT Nguyễn Đình Chiểu, Đồng Tháp, cho biết Đồng Tháp là một “viên ngọc tự nhiên”. Nhưng việc xử lý và đổ rác thải nhựa trên địa bàn tỉnh đang đe dọa đến đa dạng sinh học của tỉnh.

Là một phần của dự án, Tường được đào tạo để trở thành một tập huấn viên Công dân Tích cực. Anh nói: “Giáo viên nên hiểu đúng các vấn đề về môi trường để biết cách giúp học sinh bắt đầu áp dụng lối sống bền vững hơn. “Quản lý rác thải không phải là vấn đề của một cá nhân mà là trách nhiệm của tất cả mọi người”.

Khi giáo viên lan tỏa kiến thức, với sự hỗ trợ từ Hội đồng Anh, hàng trăm học sinh đã được khuyến khích sáng tạo và thực hiện các sáng kiến môi trường cho chính cộng đồng của mình.

Các dự án của Trường THPT Nguyễn Đình Chiểu tập trung vào việc nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường và rác thải nhựa, thúc đẩy 'ba R' (Giảm thiểu, Tái sử dụng, Tái chế) - và đã có hiệu quả rõ rệt - rác thải nhựa tại trường đã giảm hơn 30 phần trăm kể từ khi dự án bắt đầu.

Đến với dự án của trường THPT thành phố Sa Đéc, mục tiêu là tạo ra các sản phẩm thân thiện với môi trường cho người dân tại địa phương. Là một trong 40 học sinh tham gia dự án tại trường, nữ sinh lớp 11 Nguyễn Thị Thanh Thảo chia sẻ 'nhựa sử dụng một lần là một vấn đề môi trường rất nghiêm trọng'. Để thay thế túi nhựa, nhóm của Thảo đã sản xuất các loại túi thân thiện với môi trường được làm thủ công dành cho người dân đi chợ. Việc ứng dụng các kiến thức được học của em không chỉ dừng lại ở đó. Giờ đây, em đã biết cách 'tái sử dụng, tái chế hoặc sửa chữa các thiết bị gia dụng tại nhà và dự định chia sẻ những kỹ năng này với bạn bè và gia đình,' để chúng ta không để những đồ vật đó trở nên lãng phí như trước đây nữa '.

Thay đổi thái độ và hành vi

"Tất cả những học sinh đã được đào tạo giờ đây đều là những thủ lĩnh tiên phong tạo thay đổi tích cực trong vấn đề rác thải. Gấm Trần của Hội đồng Anh cho biết

Hiện đã có một mạng lưới gồm 30 giáo viên được đào tạo ở tỉnh Đồng Tháp, giúp mở rộng chương trình quản lý rác thải thông qua lan tỏa chương trình này đến các trường học trên địa bàn Tỉnh.

Dự án kéo dài ba năm do Vương quốc Anh dẫn dắt đã kết thúc vào tháng 3 năm 2021, tuy nhiên những kết quả thành công của dự án đã ảnh hưởng đến chính sách tại địa phương. Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Đồng Tháp đã cam kết sẽ tiếp tục sử dụng phương pháp của Dự án để triển khai một chương trình ngoại khóa tập trung về môi trường cho học sinh ở 43 trường trung học phổ thông.

Ông Huỳnh Thanh Hùng, Phó Giám đốc Sở Giáo dục và Đào tạo tỉnh Đồng Tháp, chỉ ra rằng Tỉnh đang phải đối mặt với tình trạng ô nhiễm môi trường và biến đổi khí hậu ở cấp độ báo động dẫn đến nền nhiệt cao hơn và mực nước biển dâng cao đẩy nước mặn vào các vùng nước ngọt. Cuộc sống hàng ngày trở nên tồi tệ hơn do lượng rác thải nhựa gia tăng.

"Điều này cho thấy Dự án Công dân tích cực đã tạo ra những thay đổi lâu dài trong Hệ thống giáo dục Việt Nam"

Ông nói: "Dự án Công dân tích cực đã trở nên rất ý nghĩa và thiết thực ở tỉnh chúng tôi. Kể từ khi dự án kết thúc, chúng tôi khuyến khích mọi trường học đưa ra nhiều ý tưởng hơn để giảm thiểu rác thải trong môi trường sống của chúng ta. Mỗi trường học cần trở thành một tấm gương trong việc giáo dục ý thức bảo vệ môi trường cho giáo viên, học sinh và cộng đồng. "

Gám nói thêm: 'Điều này cho thấy dự án Công dân tích cực đã tạo ra những thay đổi lâu dài trong Hệ thống giáo dục Việt Nam'

Giáo viên và học sinh đã trở thành những công dân tích cực trong cộng đồng của họ - và không chỉ trong các sáng kiến liên quan đến rác thải.

"Tác động của dự án không chỉ dừng lại ở kỹ năng quản lý rác thải. "Giáo viên và học sinh có trách nhiệm hơn đối với các vấn đề xã hội và đối với cộng đồng mà họ đang sinh sống hoặc học tập. Họ mong muốn truyền cảm hứng tới mọi người dân." Gám nói:

Bài đặt hàng của Hội đồng Anh, do Sasha Gallick tại Pioneers Post viết.